

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויחידות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פרשת חיי שרה

כד' חשון תשפ"ו

יציאת השבת:

17:18

ירושלים: 17:18

מברכים ראש חודש כסלו שיחול ביום שישי

המולד ביום חמישי 13:38 9 חלקים

הפטרה: והמלך דוד וקן

יציאת שבת ר"ת: 17:42

גיליון 937

כניסת השבת:

16:09

ירושלים: 16:05

"אִשָּׁה יִרְאֵת ה' הִיא תִתְהַלָּל"

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

פרשת חיי שרה עוסקת באריכות רבה בסיפור הבאת כלה מתאימה ליצחק, זאת למרות שדינים רבים בתורה נלמדים ממילה אחת ופעמים אפילו מיותר או חיסור של אות אחת בלבד. חז"ל הטיבו להגדיר עניין זה באומרו: "יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתם של בנים".

התורה מספרת לנו שאליעזר הצליח במשימתו ובע"ה השידוך עלה יפה, ורבקה מלאה את מקומה של שרה כרעיה וכאם ואפילו מבחינה רוחנית. וכדברי רש"י: "שכל זמן ששרה קיימת היה נר דלוק מערב שבת לערב שבת וברכה מצויה בעיסה וענן קשור על האהל, ומשמחה פסקו, וכשבאה רבקה - חזרו". לדעת המפרשים ישנה הקבלה בין שלושת הדברים הנ"ל לשלושת המצוות שהאשה מחויבת באופן אישי: א. נר דלוק - הדלקת נרות שבת. ב. ברכה מצויה בעיסה - הפרשת חלה. ג. ענן קשור על האוהל - נדה וטהרת המשפחה. ובקיצור נקראות מצוות אלו: הח"ן - הדלקת הנר, חלה, נדה.

הדלקת הנר - נתקנה משום שלום בית כדי שלא יכשלו בחושך, ותזנח משלום נפשי, זה נר שבת, שלא יצטערו בני הבית לשבת בחושך. הפרשת חלה - מביאה ברכה במעשה האשה דבר המוסיף שלום בין איש לאשתו, שרואה שלאשתו אכפת מביתה. נדה - שמירת טהרת המשפחה מחזקת את הקשר שבין איש לאשתו, וכדברי רבי מאיר: "מפני מה אמרה התורה נדה לשבעה? מפני שרגיל בה וקץ בה, אמרה תורה תהא טמאה שבעה ימים, כדי שתהא חביבה על בעלה כבשעת כניסתה לחופה". בשעה שראה יצחק כי עם כניסתה של רבקה חזרו שלושת הדברים הנזכרים לעיל כמו בימי אמו וחזר הח"ן לבית, אמר יצחק: "שָׁקַר הַחַן וְהָכֵל הִיפִי אִשָּׁה יִרְאֵת ה' הִיא תִתְהַלָּל".

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה'נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

מערת המכפלה

מערת המכפלה היא אחד המקומות המקודשים לעם ישראל. התורה מתארת באריכות את אברהם אבינו קונה את מערת המכפלה בכסף מלא, למרות המערערים על כך.

מערת המכפלה בחברון, היא אחד המקומות הקדושים ביותר בארץ ישראל. זו אחוזת הקבר שרכש אברהם למשפחתו אחרי מות שרה (בראשית כ"ג, ח'-י"ז), ובהמשך קברו שם יצחק וישמעאל את אברהם (בראשית כ"ה, ט'). לאחר מכן הייתה המערה למקום מנוחתם האחרונה של כל האבות והאימהות למעט רחל, שנקברה ליד בית לחם.

המבנה שמעל לקבר מדהים בממדיו, במורכבותו ובעתיקותו. הוא מוקף קירות עצומים שהקים הורדוס לפני 2,000 שנה, בעוד שאולמותיו הפנימיים הם שילוב של אדריכלות ביניימית, ערבסקות ממאות מאוחרות יותר ובתי כנסת שהוקמו אחרי חידוש החיים הקהילתיים היהודיים בעקבות מלחמת ששת הימים. באחת מפינות האולם הגדול ביותר, שם נמצאים ציוני קברי יצחק ורבקה דמויי הבית, עומדת כיפה מעל פתח קטן המוליך אל מערת המכפלה עצמה. באולם נוסף, קטן יותר נמצאים ציוני קברי אברהם ושרה ומעברה האחר של החצר הפתוחה נמצאים ציוני קברי יעקב ולאה.

מערת המכפלה שוכנת בליבה של חברון היא, נקנתה ע"י אברהם אבינו מעפרון החיתי לפני כ- 3700 שנה, ולמעשה זו האחיזה הראשונה של יהודי בארץ ישראל. ריח ניחוח של גן עדן שבקע ממערת המכפלה, הביא את אברהם אבינו להחלטה שזה המקום לקבור בו את שרה אישתו.

במערת המכפלה קבורים 4 זוגות: אדם וחוה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה ויעקב ולאה. מערת המכפלה על שום כפילות הזוגות הקבורים בה ומפני כפל המערות.

מערת המכפלה נתגלתה לאדם הראשון כשראה אור אחד יוצא מגן עדן שממנו גורש, ורצה להקבר שם. מקור אחר מספר שבשעה שבא אדם הראשון לקבור את אשתו חוה הריח מריחות גן עדן. מספר רמזים בתנ"ך מעידים שאף משה רבינו הועתק למערת המכפלה לאחר מותו. לפי המדרש גם ראשו של עשו קבור במערת המכפלה... לפי ספר הזוהר, מערת המכפלה היא מעבר לנשמות הצדיקים מהעולם הזה לעולם הבא שעוברים דרך פיתחו של גן עדן. כלב בן יפונה בא לחברון להתפלל ולבטל את עצת המרגלים, דוד מלך בחברון.

הבניין שמעל למערת המכפלה הוא אחד המונומנטים הנאים ביותר מתקופת בית שני שנשתמר בשלמותו ובמלו הדרו. מכיוון שהסגנון דומה לשער בניניו של הורדוס סוברים שגם בניין זה נבנה על ידי הורדוס, אך יש שסוברים שבימיו של הורדוס הבניין כבר עמד על תילו.

הבנין עומד כמעט שלם ופעיל 2000 שנה, נבנה ע"י יהודים, למען תפילת יהודים, 600 שנה לפני הופעת האיסלם. לאחר חורבן בית שני- כיבוש ע"י הביזנטים (נוצרים), הערבים (מוסלמים), הצלבנים (נוצרים), הממלוכים (מוסלמים) אשר אוסרים על יהודים להתפלל במערה, ומגבילים אותם למדרגה השביעית, עד שנת 1267. בכל אותה תקופה כולל היום לא הורשו יהודים להקים בית כנסת במקום.

מערת המכפלה

בכל הדורות עלו יהודים (ובניהם גדולי דור) מכל קצוות תבל לפעמים תחת יסורים על מנת להשתטח על קברי אבות. במאה ה' 7 (638), תקופת הביזנטים) היתה רעידת אדמה בארץ שהחריבה ערים שלמות ואף הזיזה מספר אבנים ממקומם בצידה הדרומי של המערה.

1967 שוחררה חברון

בידי צה"ל, תושבי העיר נכנעו ללא קרב, יתכן בשל החשש מנקמת היהודים על פרעות העבר.

המבנה מעל מערת המכפלה הוא דגם מושלם וקטן של הר הבית מידותיו: 355x60 מ', גובה החומה הדרומית 20 מ' ועובי קירות החומה מתקרב ל 3 מטר. בחומה הצפונית מזרחית נמצאת אבן שארכה 7.5 מ' ומשקלה כ-40 טון. למרות פארו של הבניין שמעל מערת המכפלה, ערכה של המערה עולה לעין שיעור על ערכו הארכיאולוגי של הבניין.

הידיעות הממשיות על המערה עצמה הן מועטות ביותר. ידוע שיש שני אפריונים מקבילים אחד לשני באולם יצחק אשר שניהם מתחברים למערה תת קרקעית אחת ובתוכה מערה נוספת וכנראה שיש גם מערה שלישית.

בדור האחרון הועלה מעט מסך המיסתורין ונתגלו מספר עובדות על המכלול התת קרקעי. משה דיין שילשל את מיכל ארבל שהיתה ילדה דת-גו דרך "פתח הנרות" בקצהו של אולם יצחק, פתח שרוחבו 28 סמ'. הילדה גילתה חדר תת קרקעי ובו שלוש מצבות. אל החדר מוליך מסדרון צר שאורכו כ-16 מ' ומוביל ליציאה אחרת שנחסמה.

לפני מספר שנים, בחודש אלול, בשיאן של תפילת סליחות, הצליחו מדריכי "מדרשת חברון" להערים על אנשי הוואקה המוסלמי שישמרו על המקום. אך יצאו למספר דקות בגלל הרעש שעוררו המתפללים היהודים עם השופרות, וקבוצת המדריכים ובניהם נועם ארנון, השתלשלו פנימה. הם חשפו מערה כפולה, שממנה נושבת רוח פרצים ואשר זהה למערות הקבורה מתקופת האבות, המצויה מתחת ל"ציון קבר אברהם אבינו". המערות מלאות כיום בעפר כמעט עד מלא גבהן, השרידים מתקופת האבות טמונים עמוק, אך על גבי מילוי העפר נתגלו שברי עצמות וחלקי כלי חרס שונים מתקופת מלכי יהודה, לפני כ-2900 שנה. לכהנים אסורה הכניסה למערה, שכן במשך השנים נקברו בה עשרות יהודים.

ניתן לומר שככל שנראה רחב היקף הידיעות שבידינו על מערת המכפלה, כך נעלמת היא ועוטה סוד. לתוך תוכה של המערה בה נחים האבות והאמהות, לא נכנס, כנראה, אדם מעולם ולפיכך עדיין רב בה המכוסה והעלום על הגלוי והידוע.

תפילה על קברי צדיקים

בפרשת חיי שרה קוראים על קבורתה במערת המכפלה – האם יש הלכות מיוחדות לתפילה על קברי צדיקים?

א. יש נוהגין לילך בערב ראש השנה להשתטח על קברי הצדיקים. ונותנים שם צדקה לעניים, ומרבים בתחנונים לעורר את הצדיקים הקדושים אשר בארץ המה שימליצו טוב בעדנו ביום הדין. ועוד כי מקום קבורת הצדיקים, הוא מקום קדוש וטהור והתפילה מקובלת שם ביותר בהיותה על אדמת קודש. ויבקש האדם שיעשה הקב"ה חסד בזכות הצדיקים. אבל לא יתפלל אל המתים עצמם שלא יהיה ח"ו בכלל "ודורש אל המתים".

ב. אין ללכת לקבר אחד שתי פעמים ביום אחד. אמנם אם חשב כך בלבד בפעם הראשונה מותר.

ג. מותר לקרוא תהלים ליד קברי צדיקים אך אסור להתפלל שם תפילת חיוב משום "לועג לרש". כמו כן אין להכנס לבית הקברות עם ציציות מגולות.

ד. לא טוב לקרוא כתב בולט שעל גבי המצבה, ומי שעושה כן מסתכן בשכחה.

ה. טוב לטבול במקוה לפני הכניסה לבית הקברות ואחרי היציאה ממנו. ואם אינו יכול לטבול אחרי היציאה לפחות יטול את ידיו בלי ברכה.

ו. כהנים לא יכולים להכנס לבית הקברות, ועל כן יעמדו מחוץ לבית הקברות במרחק ד' אמות מהקברים ויתפללו שם.

ז. כדאי וראוי שנשים לא תלכנה כלל לבית הקברות, ועל אחת כמה וכמה בימי נידותן. ואם יש להן מזה בושא או עוגמת נפש, יעמדו במרחק ד' אמות מהקברים.

ח. כאשר בא אל בית הקברות, אם לא ראה את הקברים שלושים יום צריך לברך. ונהגו לברך בלי שם ומלכות.

ט. ישים יד שמאלו על הקבר, ויאמר: "ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמתך יחליץ והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו: תשכב בשלום ותישן בשלום עד בוא מנחם משמיע שלום". וכששם את ידו יכווין בפסוק "ונחך" שיש בו ט"ו תיבות כמניין קשרי היד.

י. נוהגים להניח אבן על ציון הצדיק ולהדליק לידו נר.

(הגר"ש אליהו שליט"א).

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לפרצות: ציפורה ודושע לוי. שרה בת שמחה. עור בן עישה. תקוה בת עזיה. אלגה בת גאן. אסנת בת זרבה. מול בת עולה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. עדן בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן בן מיכל. דוד ביטון הי"ו. לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף. הגר"מ אליהו. רבי מסעוד מלול. רבי יעקב ומרים שושן. יצחק ודעי. מקסים היסדרעי. מיד נחום. ישראל אברהם נתן. אורן מעלים. דוד גרסברג. מורי פולק. אסתר וענבר נחום. עמוס דמרי. אסתר בת תורא. אליהו בת פרידה. אריה בן שמעון. ציונה בת דוד. יצחק ולאחא אסמחוני. עזרה עמוס. דוד רחל לוי. בנימין דוד. מידה שמעון. אסתר אלקוב. אברהם בן שבאי אלעד. ליאור רחמים. דבורה ואילן מעלים. מיסאל תעקין. איתי זפרני. אילה שחר. יצחק בן פנע. יצחק ושמה אילוז'ל. אורי יצחק אילוז'ל. סך אורי יעקב שושן הי"ד. לנ"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדור, שושנה רוזה, רפאל פריצ, וציציליה צילה לבית משהחן ציטרון הי"ד. אברהם ולאחא ציטרון ז"ל. להחזרת נעדרים צה"ל ושבייו ובהם: הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ. וכל החטופים והשבויים בעזה!

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483